

KWESTIE VAN LEZEN

Deel 9

Leesverschillen tussen jongens en meisjes
Achtergronden en praktische tips voor leerkrachten

lezen

STICHTING LEZEN

Leesverschillen tussen jongens en meisjes

Jongens zijn minder gemotiveerd om te lezen dan meisjes. En niet verrassend: ze lezen ook minder en scoren gemiddeld lager op leesvaardigheid. De verschillen in leesplezier tussen jongens en meisjes blijken in Nederland groter te zijn dan elders in de wereld. Uit het internationale onderzoek PIRLS blijkt dat meisjes in de basisschoolleeftijd in Nederland gemiddeld bijna een heel schooljaar voorlopen op jongens in hun leesvaardigheid. Deze kloof groeit naarmate kinderen ouder worden en is het grootst onder laag presterende leerlingen.

Zijn dit voldongen feiten of kunnen we jongens verleiden meer te gaan lezen?

Onderzoek naar (aangeboren) sekseverschillen en (aangeleerde) sociale verschillen

De verklaring voor de leesverschillen tussen jongens en meisjes is vaak gezocht in verschillen in aanleg: jongens en meisjes hebben niet hetzelfde brein en dit leidt tot verschillen in cognitie, emotie en (lees)gedrag.

Onderzoek naar verschillen in aanleg tussen jongens en meisjes stelt dat:

1. De hersengebieden die samenhangen met taalvaardigheid bij meisjes eerder rijpen dan bij jongens (Jolles, 2013).
2. Meisjes een voorsprong hebben wat betreft de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden die aan de basis liggen van lezen, zoals klankherkenning (Lunberg, Larsman & Strid, 2010; Chipere, 2013) en auditieve verwerking van gesproken taal (Rowe, Pollard en Rowe, 2005).
3. Jongens minder aandachtig zijn dan meisjes (Rowe & Rowe, 1999). Concentratie is belangrijk bij het (leren) lezen.

Naast het onderzoek naar verschillen in aanleg, is er ook gezocht naar verklaringen in de leesverschillen die samenhangen met een verschil in socialisatie van kinderen. Vaak onbewust worden jongens opgevoed volgens het klassieke beeld van wat een jongen wel of niet 'hoort te doen' en worden meisjes gestimuleerd tot 'meisjesgedrag'.

Onderzoek naar aangeleerde verschillen wijst uit dat:

1. Kinderen vaker geconfronteerd worden met vrouwelijke leesvoorbeelden (o.a. Millard, 1997).
2. Het imago van lezen als 'vrouwenbezigheid' een negatief effect kan hebben op de leesmotivatie en het leesplezier van jongens (o.a. Sokal et al. 2005).
3. Meisjes en jongens verschillende genrevoorkeuren kunnen hebben. Jonge meisjes hebben een sterkere voorkeur voor verhalen en gedichten dan jongens, en jongens hebben een sterkere voorkeur dan meisjes voor strips en informatieve boeken (o.a. Huysmans, 2013). Jongens op de basisschool lezen vaker over sport, oorlog, fantasy en sciencefiction, en meisjes over romantiek en vriendschap (o.a. monitor Bibliotheek op school, 2013). Zeker naarmate kinderen ouder

worden, verkiezen meisjes een meisje als hoofdpersoon en jongens een jongen. Meisjes hebben doorgaans een bredere leesinteresse dan jongens (o.a. Mohr, 2008).

4. Meisjes sneller geneigd zijn 'jongensboeken' te lezen dan andersom (Mc Geown, 2012).
5. Vooral leesinterventies die gericht zijn op het afzwakken van het (hardnekkige) beeld bij jongens dat lezen 'meisjesachtig' is (en dus verwerpelijk), kunnen bijdragen aan de leesmotivatie en de diversiteit van de boekkeuze van jongens (Mc Geown, 2012).
6. Het lees- en literatuuronderwijs op school vaak uitgaat van de leesvoorkeuren van meisjes. Verhalenboeken hebben al bij kleuters de overhand (Pentimonti et al., 2010) en informatieve boeken zijn soms nauwelijks aanwezig (Duke, 2000).
7. Jongens zich er minder toe kunnen zetten teksten te lezen die hen niet interesseren dan meisjes, en jongens deze teksten dan ook minder goed begrijpen (Oakhill & Petrides, 2007).
8. Uitwisseling van bijvoorbeeld leeservaringen en boekentips leesbevorderend werkt. Voor meisjes zijn deze sociale activiteiten rondom boeken veel gangbaarder dan voor jongens (Millard, 1997).

Tip 1: Ga er niet bij voorbaat van uit dat jongens niet van lezen houden. Mogelijk gaan ze zich dan gedragen naar de verwachtingen van hun juf of meester.

Wisselwerking brein en sociale omgeving

Jongens hebben mogelijk een (kleine) aangeboren achterstand op meisjes wat (leren) lezen betreft. Deze achterstand kan groter worden doordat jongens anders worden benaderd dan meisjes en andere ervaringen opdoen. Deze ervaringen zijn van invloed op hun hersenontwikkeling. Zo ontwikkelt een jongen die veel met blokken speelt een beter ruimtelijk inzicht en een jongen die veel leest ook hersenen die het lezen en begrijpen van teksten makkelijker maken.

Kortom, oorzaken voor verschillen in leesmotivatie en leesgedrag hangen vooral af van de omgeving waarin een kind opgroeit. Dat betekent dat de leesmotivatie en het leesgedrag niet vastliggen, maar sociaal bepaald zijn en dus beïnvloedbaar.

Aan de slag in de praktijk

Voor jongens is het minder vanzelfsprekend een enthousiaste lezer te worden dan voor meisjes. Dit rechtvaardigt extra inspanning om jongens te motiveren. Inspanningen kunnen gericht zijn op het ondermijnen van vooroordelen van jongens over lezen en het verminderen van de negatieve groepsdruk ('lezen is niet cool') en op het tegemoetkomen aan de leesvoorkeuren van jongens.

Hoe verander je het imago?

Voorals ouders hebben invloed op de leesontwikkeling van hun kinderen. Hun houding en gedrag is nog belangrijker dan de inspanningen van de leerkracht. Een vader die het goede voorbeeld geeft en veel leest, laat zien dat lezen geen 'meidending' is. Zoons van (voor)lezende vaders lezen meer. Beroepskrachten in de kinderopvang, het onderwijs en het bibliotheekwerk kunnen hier bij hun beleid voor ouderbetrokkenheid rekening mee houden. Sommige ouders vinden (leren) lezen vooral iets voor school en zijn zich niet zo bewust van hun invloed op de leesmotivatie van hun kinderen. Dit is een belangrijk onderwerp om aan te snijden op een ouderavond over taal en lezen.

Tip 2: Een 'vaderavond' waar 'lezen' (en leren lezen) deel van uitmaakt, kan onderdeel zijn van een traject om ouders meer te betrekken bij het (voor)lezen thuis.

Om de groepsdruk om te buigen naar een sfeer onder jongens waarin lezen geaccepteerd is, kunnen er leesactiviteiten georganiseerd worden waarbij een 'jongensonderwerp/ jongensboek' centraal staat zonder dat zo te benoemen. Ook een wedstrijd, zoals De Nationale Voorleeswedstrijd waarin competitie een rol speelt, kan jongens over de streep trekken te lezen.

Tot slot: het is ook zinvol om met de (oudere) leerlingen het verschil in leesvoorkeuren te bespreken. Stel in een boekenkring eens aan de orde of meisjes en jongens echt verschillen in hun interesses en hoe dit komt: Ben je zo geboren of heb je als meisje en jongen aangeleerd andere dingen leuk te vinden? Zien jongens lezen als een 'meisjesactiviteit' en waarom dan? Leg zogenaamde meisjes- en jongensboeken neer bij de bespreking. Zo'n gesprek kan een eerste stap zijn om stereotypering tegen te gaan.

Tip 3: Kies ook voor bijvoorbeeld oorlogs- en fantasyboeken tijdens het voorlezen en in de boekenkring, maar zeg nooit hardop dat er 'jongensboeken' centraal staan. Dat versterkt de stereotypering. Zowel jongens als meisjes kunnen geïnteresseerd zijn in die onderwerpen.

Hoe sluit je aan bij interesses?

Kinderen die kunnen kiezen uit een breed leesaanbod, lezen meer en met meer plezier. Tijdens het vrij lezen (of stillezen) is een ruim en divers aanbod essentieel: naast fictie ook (verhalende) non-fictie, strips, graphic novels, tijdschriften en dergelijke. Door een rijk leesaanbod voorkom je stereotypering. De gemiddelde jongen houdt van sport, maar niet alle jongens houden van sport, net zoals niet alle meisjes van romantische boeken houden. Uiteraard is de kwaliteit van de boeken belangrijk. Door zich te richten op (ondermaatse) niet-verhalende non-fictie (boeken met losstaande korte feiten) verbloemen jongens soms een gebrek aan leesvaardigheid. Ze verdiepen zich niet in een tekst en ervaren weinig plezier in het lezen. Meer verhalende non-fictie biedt uitkomst.

Tip 4:

Vrij lezen, in een boek of tijdschrift naar eigen keuze, vraagt nog steeds begeleiding. Zijn leerlingen wel verdiept in een tekst of bladeren ze vooral? Bouwen ze aan hun boekensmaak of blijven ze steken in de Donald Duck?

Tip 5:

Tijd voor de aanschaf van nieuwe boeken? Laat jongens in groepen titellijsten maken met hun voorkeur. Ze kunnen bijvoorbeeld gebruikmaken van boekenopschool.nl of de Boekenzoeker.org. Honoreer ten minste een deel van hun keuze.

Tip 6:

Aangezien vooral jongens de teksten die ze niet interessant vinden minder goed begrijpen, zou ook bij begrijpend lezen de tekstkeuze eens kritisch bekeken moeten worden. Het kunnen lezen en begrijpen van een voor hen interessante tekst, versterkt het zelfvertrouwen en de leesmotivatie van jongens.

Meer informatie?

Stichting Lezen (2014). Leesverschillen tussen jongens en meisjes: aangeboden of aangeleerd? Stichting Lezen, Amsterdam.

Stichting Lezen (2014). Ouders betrekken bij lezen, Stichting Lezen, Amsterdam.

Leesmonitor.nu – overzicht onderzoeksresultaten op het gebied van lezen.

Boekenzoeker.org – boeken zoek op grond van thema en interesse

Boekenopschool.nl – boekenaanbod van NBD

Biblion voor de Bibliotheek op school

Denationalevoorleewedstrijd.nl – alle informatie over deelnemen aan de voorleeswedstrijd

Literatuur

Chipere, N. (2013). Sex Differences in Phonological Awareness and Reading Ability. *Language Awareness*, 1-15.

Huysmans, F. (2013). Van Woordjes naar Wereldliteratuur: De Leeswereld van Kinderen van 7-15 jaar. Amsterdam: Stichting Lezen.

Lundberg, I., Larsman, P. & Strid, A. (2012). Development of Phonological Awareness During the Preschool Year: the Influence of Gender and Socio-Economic Status. *Reading and Writing*, 25, 305-320.

McGeown, S. P. (2012). Sex or Gender Identity? Understanding Children's Reading Choices and Motivation. *Journal of Research in Reading*, 0:0, 1-12.

Millard, E. (1997). Differently Literate: Gender Identity and the Construction of The Developing Reader. *Gender and Education*, 9:1, 31-48.

Oeben, Y. (2013). Het kind verbreit (interview met Jelle Jolles). In: *Hersenwerk in uitvoering*. 27 toppsychologen praten over hun bijzondere breinonderzoek. Amsterdam: Mark Two Communications (M. Dooper, ed). P. 143-149, ISBN 949181400.

Oakhill, J. V. & Petrides, A. (2007). Sex Differences in the Effects of Interest On Boys' and Girls' Reading Comprehension. *British Journal of Psychology*, 98, 223-235.

Pentimonti, J. M., Zucker, T. A., Justice, L. M. & Kaderavek, J. N. (2010). Informational Text Use in Preschool Classroom Read-Alouds. *The Reading Teacher*, 63(8), 656-665.

Rowe, K., Pollard, J. & Rowe, K. (2005). Literacy, Behaviour and Auditory Processing: Does Teacher Professional Development Make a Difference? Paper gepresenteerd tijdens de Rue Wright Memorial Award, Royal Australasian College of Physicians Scientific Meeting in Wellington, New Zealand, 8-11 May 2005. Rowe, K. & Rowe, K. (1999). Introduction: Effects and Context. *International Journal of Educational Research*, 31, 1-16.

Tepper, S. J. (2000). Fiction Reading in America: Explaining the Gender Gap. *Poetics*, 27, 255-275.

Van informeren naar samenwerken. CPS Onderwijsontwikkeling en advies, Amersfoort. Stichting Lezen (2015). *Over verschillen in de leesopvoeding tussen vaders en moeders*.

Verdiepende analyse van SMB-onderzoek. Stichting Marktonderzoek Boekenvak/GfK (2013), interne rapportage SMB, Amsterdam (resultaten op leesmonitor.nu).

Colofon

Tekst: Stichting Lezen

Eindredactie: Stichting Lezen

Foto's: Jørgen Koopmanschap

Vormgeving: Eindeloos, Den Haag

Drukwerk: Edauw en Johannissen Drukkerij

Uitgave van Stichting Lezen, 2016

Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
T 020 6230566
www.lezen.nl

Lezen

STICHTING LEZEN